

Цепкало Т.О. Міфосемантика астральних образів у поетичних текстах Леоніда Талалая / Т.О. Цепкало // Поетика художнього тексту : матеріали Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 100-річчю Херсонського державного університету (Херсон, 19 травня 2017 р.) / Херсонський державний університет [редактори-упор. Л. Бондаренко, І. Немченко]. – Херсон : Айлант, 2017. – С. 62-64.
Т.О. Цепкало

м. Херсон

tanuysya@ukr.net

МІФОСЕМАНТИКА АСТРАЛЬНИХ ОБРАЗІВ У ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ ЛЕОНІДА ТАЛАЛАЯ

Ключові слова: *символ, архетипний образ, міфологема місяця, міфопоетика, світогляд.*

Міфологічний код астральних образів у поезії Л. Талалая піддається лише частковому розшифруванню. Світоглядна система митця поєднує архаїчний та сучасний тип мислення, а тому відображає прадавні уявлення та авторське міфомислення. Художню творчість Л. Талалая в українському літературознавстві досліджували В. Базилевський, Г. Гордасевич, І. Дзюба, В. Моренець, С. Негодяєва, Л. Новиченко, І. Прокоф'єв, Т. Салига, Г. Сивокінь, С. Тельнюк, Л. Череватенко та ін.

Узображенні астральних образів у ліриці Л. Талалая простежується амбівалентність тлумачень. Наприклад, у вірші «Щаслива мить» зі збірки «Глибокий сад» сонце та місяць відтворюють циклічну природу світу: *«Ще навіть сонце не зайшло, / А вже і місяць виглядає. / На мить забудеться число, / І рік, і день, який минає»* [3, с. 177]. Наголошуючи на проминальності життя, часу, людської пам'яті, автор тим самим наділяє денне та нічне світиласимволічною семантикою вічності.

Проте у поезії «Глибокий сад» із однойменної збірки астральні образи мають протилежне значення: *«Стоїть на місці час. Нічого не минає. / На промінь золотий схилилась висота. (...) // Котяра голубів чатує сонним оком. / Кров місяця іскрить у стеблах полину. / А яблуко одне зірвалося до строку, / І яблуня немов приховує вину. // Гуде бджолиний рій, спішить заповнить соти. /*

В очах палахкотить від яблук у росі. / Червоно квітне мак, червоно грає сонце, / До танцю і пісень запрошуючи всіх. // Танцюють лопухи, і соняхи, і клени, / Найдальша далина прибилась до воріт, / І вихор золотий шумить навколо мене, / Розкручуючи все і всотуючи світ» [3, с. 211]. Художній хронотоп у цьому прикладі характеризується порушенням усталеного темпорального руху та трансцендентністю топосу далечини. Так, час в авторській інтерпретації постає статичною величиною, а просторові межі віддалі звужуються до близької для людини відстані, що проявляється як у горизонтальній, так і в вертикальній площинах. Відтак, сюрреалістичні візії колапсу Всесвіту поєднують одиничне й всезагальне, земне і небесне, миттєве й вічне, мікро- та макрокосмічне тощо. Метафора *кров місяця іскрить у стеблах полину* має екзистенційний характер і на підтекстовому рівні, очевидно, означає гріховність та очищення від неї, адже полин у Святому Письмі символізує Господню кару за людську гріховність [1, с. 469], а кров – «спасіння через «вилите» життя, тобто пролиту кров» [1, с. 128]. Таким чином, означення сонця червоним, з одного боку, наділяє його значенням крові й вогню, а з іншого – Божою любов'ю до людей [1, с. 424]. За В. Войтовичем, червоний колір поєднує радість життя та мстивість, розруху [2, с. 474]. Саме такі інтенції простежуються в поетичному тексті Л. Талалая, де кожен образ має амбівалентне значення. Наприклад, символ яблука несе семантику життя і безсмертя, спокуси і обману [1, с. 455] тощо. Гра й танець природніх реалій створюють альянз на ритуальні дії. Полісиндетон «і» вказує на черговість подій. Таким чином, у міфопоетичній картині світу поетавідбувається руйнація Всесвіту та простежуються антагоністичні погляди на навколишню дійсність.

Часто вживаний у текстах Л. Талалая сполучник «і» в поезії «Річка» зі збірки «Потік води живої» використовується в асоціативних проєкціях світу: *«А над вершиною тополі / Вечірня зірка мерехтить, / Неначе «і» стоїть у полі, / Як «і» єднаючи стоїть» [3, с. 319-320].* Зірка над тополею оприявнює візуальну подібність до літери «і», яку автор називає об'єднуючою. Відтак, це може вказувати на синтез небесного і земного просторів. Показово, що міфологеми

зорі та тополі мають подібну символіку. «Зоря протягом усього життя впливає на долю «своїї» людини» [1, с. 346], а назване дерево – «символ жіночої долі» [2, с. 138]. Окрім того, мерехтіння астрального світила можна порівняти із тремтінням тополі. Отже, в художньому мовомисленні митця важливу роль відіграють форми та асоціації.

Таким чином, міфосемантика астральних образів у поетичних текстах Л. Талалая засвідчує неординарну світоглядну концепцію, художні експерименти автора, несподівану асоціативність у поєднанні з архаїчними віруваннями слов'ян. Міфологеми сонця, місяця та зірок у трактуванні митця набувають важливого символічного значення, яке проявляється на підтекстовому рівні та через взаємодію з іншими образами-символами.

Список використаних джерел:

1. Багнюк А. Символи українства. Художньо-інформаційний довідник [Текст] / А.Л. Багнюк. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – 512 с.
2. Войтович В. Українська міфологія [Текст] / В.М. Войтович. – Вид. 2-ге, стереотип. – К. : Либідь, 2005. – 664 с.
3. Талалай Л. Вибране [Текст] / Л.М. Талалай; Передмова Базилевського В.О. – К.: Дніпро, 2004. – 448 с.